

НАУКА І ОСВІТА: ДОСЯГНЕННЯ, ПРОБЛЕМИ ТА АНАЛІЗ ТРАЕКТОРІЇ РОЗВИТКУ

Л. К. Задорожна

Одеська академія неперервної освіти
(м.Одеса)

РЕГІОНАЛЬНА ОСВІТНЯ ПОЛІТИКА В УМОВАХ РОЗБУДОВИ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

Державна освітня політика в Україні вийшла на перший план у здійсненні державних реформ, адже є ключовою складовою державної стратегії розвитку України і, як зазначено в Концепції Нової української школи, має перетворити «українську школу на важіль соціальної рівності та згуртованості, економічного розвитку і конкурентоспроможності України» [1, с. 5].

Реформа загальної середньої освіти в Україні відбувається в умовах децентралізації влади. Надання більшої автономії органам місцевого самоврядування об'єднаних територіальних громад у сфері управління освітою передбачає підвищення якості та конкурентоспроможності загальної середньої освіти. Про те, що децентралізація у сфері управління освітою є суттєвим сприяючим фактором розвитку якості освіти, свідчить досвід Грузії та Польщі у сфері управління освітніми реформами.

Слід відмітити, що разом з отриманням бюджетних преференцій та автономії управлінських повноважень органи місцевої влади беруть на себе відповідальність за створення ефективного управління системою освіти в своїх громадах. Однак серйозним викликом є їх інституційна слабкість у спроможності ефективно виконувати функції управління у сфері освіти. Саме тому можна стверджувати, що ефективна регіональна політика у період становлення децентралізації влади не втрачає своєї актуальності, а навпаки, набуває особливої значимості.

Результати досліджень базових теоретичних та практичних аспектів формування регіональної політики у сфері освіти висвітлені у працях зарубіжних та вітчизняних вчених: А. Маршалла, М. Фрідмана, К. Робінсона, Дж. Коттера, В. Симоненка, О. Єфремова, В. Узунової, Т. Миронової, О. Добровольської, І. Семенець-Орлової та інших. На основі їх наукових здобутків можна стверджувати про те, що розвиток якості освітніх послуг закладів освіти відбувається швидше, якщо його підтримує місцева, регіональна та державна влада. Саме тому регіональна політика у сфері освіти є консолідуючим фактором для реалізації державної політики в галузі освіти на місцевому рівні й потужним

важелем, за допомогою якого можна регулювати реалізацію реформ освіти та децентралізації в Україні, ефективно використовуючи синергію їх можливостей.

Розглянемо детальніше важливість регіональної політики у період освітніх змін та становлення Нової української школи на прикладі Одеського регіону. Так в 2017 році, коли реформи децентралізації влади та загальної середньої освіти в Україні перейшли в активну фазу реалізації, розвиток освітньої політики, а завдяки цьому й розвиток людського потенціалу Одеської області, став одним із пріоритетних напрямків регіональної політики Одещини. Задля підвищення якості та конкурентоспроможності освіти Одеською обласною державною адміністрацією були визначені стратегічні цілі: розвиток сучасної високоякісної освіти та науки, кадрове та комунікаційне забезпечення [3, с. 56].

Пріоритетами регіональної політики Одеської області стали «формування доступної та якісної системи регіональної освіти і виховання, що відповідає вимогам суспільства та динамічно розвивається, її інтеграції в європейський і світовий освітній простір, підвищення компетентності та кваліфікації педагогічних кадрів шляхом реалізації пріоритетних напрямів розвитку освіти в області» [3, с. 56] і були відображені в Концепції «О12: 12 кроків назустріч сучасній освіті. Одеська область», що є складовою реалізації Програми «Розумний регіон». Концепція «О-12» передбачає 12 зрозумілих кроків з абсолютною чітко визначеними показниками успішності, яких вона має досягти. В концепції окреслені найважливіші зміни, які були заплановані для освіти області на основі аналізу тенденцій в світовій та державній освіті й з врахуванням регіональної специфіки. Вихідними умовами розвитку освіти в регіоні стали новий Закон України «Про освіту», регіональна специфіка, рівень розвитку сучасних технологій та рівень розвитку суспільних комунікацій [2, с. 2]. Також важливого значення для планування регіональної політики щодо розвитку освіти набуло врахування додаткових викликів та особливостей: Нова українська школа, зростання середнього віку вчителів, низький рівень складання ЗНО учнями області, суттєва відмінність рівня освіти в сільській місцевості та містах, рівень матеріально-технічного та інфраструктурного забезпечення [2, с. 6].

Оскільки основою системи освіти є, середня школа, Концепція розвитку Освіти Одещини націлена на «забезпечення максимальної доступності та якості освітніх послуг незалежно від місця проживання, рівня матеріального забезпечення та фізичних можливостей людини» [2, с. 4]. Так спільними здобутками партнерства школи – влади – громади у впровадженні концептуальних засад Нової української школи й розвитку інклюзивної та дистанційної освіти в регіоні стало забезпечення якості освіти завдяки:

- оптимізації мережі загальноосвітніх навчальних закладів, створення опорних шкіл у контексті процесів децентралізації;
- охопленню всеобучем дітей шкільного віку на рівні не менше 99,9% від їх загальної кількості;

- покращенню матеріально-технічного забезпечення навчальних кабінетів закладів загальної середньої освіти області;
- збільшенню чисельності учнів, які беруть участь у програмах літнього оздоровлення та освіти школярів;
- збільшенню охоплення дітей позашкільною освітою;
- забезпеченню підвезення учнів та педагогічних працівників до місць навчання і додому;
- забезпеченню педагогічними кадрами закладів і установ освіти.

Важливим кроком у напрямку підвищення якості освітніх послуг стала системна підтримка Одеської обласної державної адміністрації становлення Нової української школи. Слід відмітити, що в Одеській області в рамках програми «Розумний регіон» успішно реалізуються та мають визнання на всеукраїнському рівні низка освітніх проєктів, зокрема «BE SMART», «Вчитель+», «Нове покоління вчителів Новій українській школі», пілотування на регіональному рівні нового Стандарту початкової освіти й впровадження навчання для педагогів з вивчення української жестової мови та ін.

Можемо стверджувати, що освітня політика регіону, яка визначається Концепцією розвитку освіти в Одеській області «12 О: 12 кроків на зустріч сучасній освіті», характеризується системністю, підтримкою інновацій та інтеграції кращого європейського досвіду, відкритістю до діалогу з усіма учасниками освітнього процесу, відповідальній позиції та партнерству влади-школи-громади та інвестиційним пріоритетом розвитку освітньої галузі. Це має вагомий результат у підвищенні якості освітніх послуг та осучасненні освітньої галузі в Одеському регіоні.

Як зазначає І. Семенець-Орлова, «освіта має бути відповіддю на проблеми, що стоять перед Україною, а не однією з її причин, до організації процесів прогресивних освітніх оновлень потрібно підходити особливо продумано й послідовно, попереджувати даремні витрати організаційних зусиль, ресурсів та часу» [4, с. 341]. Саме таку спроможність ефективної регіональної освітньої політики демонструє нам Одеська область, характеризуючись системним менеджментом у галузі освіти області.

Отже, узагальнюючи вищевикладене, можемо стверджувати, що в умовах розбудови Нової української школи пріоритетами регіональної політики розвитку освіти мають бути регіональна підтримка інноваційних освітніх проєктів, сприяння розвитку регіональної освітньої інноваційної інфраструктури, кадрова підтримка наукової інноваційної діяльності в галузі освіти, сприяння підготовці, перепідготовці та підвищенню кваліфікації педагогічних кадрів, моральне стимулювання інноваційної педагогічної діяльності, інформаційна підтримка регіональної освітньої діяльності, сприяння інтеграційним процесам, розширенню взаємодії суб'єктів регіону в галузі реформування освіти, а також адекватне сприйняття й використання як ресурсу децентралізацію та демократизацію влади в галузі освіти.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Концепція Нової української школи: Концептуальні засади реформування середньої школи [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf>
2. Концепція «О12: 12 кроків назустріч сучасній освіті. Одеська область» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://osvita.odessa.gov.ua/files/osvita_portal/concept.pdf
3. Програма соціально-економічного та культурного розвитку Одеської області на 2017 рік [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://oda.odessa.gov.ua/statics/pages/files/5ad34be0575e6.pdf>
4. Семененць-Орлова І.А. Державне управління освітніми змінами в Україні: теоретичні засади. Монографія. – К.: ЮСТОН, 2018. – 420 с.

В. В. Ягоднікова

Одеська академія неперервної
освіти (м. Одеса)

ВИХОВАННЯ У СУЧАСНІЙ ПАРАДИГМІ ОСВІТИ

Процес виховання в контексті Нової української школи є невід’ємною складовою всього освітнього процесу, яких охоплює навчання, виховання і розвиток, орієнтується на загальнолюдські цінності і здійснюється через наскрізний досвід [5]. Таким чином, виховний процес школи не є окремою і другорядною підструктурою освіти, що зводиться до організації дозвілля та здійснення виховних заходів, як це було в традиційній школі і, на жаль, існувало до тепер, а вміщує, передусім, процес взаємодії усіх суб’єктів освітнього процесу, зокрема процеси спілкування, елементи спільної діяльності, емоційні контакти, тобто майже всю міжособистісну сферу діяльності закладу освіти. Тому цілі і завдання освіти, засоби досягнення її ефективності неможливо розглядати поза межами площини виховання.

Слід зазначити, що незважаючи на те, що ідея наскрізного виховання у закладі освіти сьогодні багатьма педагогами сприймається як інноваційна, насправді не є новою. У своєму історичному поступі стрижнем світових та вітчизняних педагогічних ідей, теорій, концепцій, систем завжди були ідеї виховання особистості, її розвитку. Наприклад, теорія фундатора наукової педагогіки Я. Коменського, за якою головна мета освіти – сприяння формуванню головних якостей гуманної людини – моральності, мудрості, мужності й справедливості («Закони добре організованої школи»); провідною ідеєю педагогіки прагматизму (Д. Дьюї) – зближення виховання з життям, поєднання навчання з вихованням у процесі виконання конкретних практичних дій; козацька педагогіка – підготовка фізично загартованих, здорових, мужніх воїнів,